

Андрій Бондаренко

„Десафінадо”

Дійові особи та персонажі:

Ромко Якимчук – 39 років. Хотів бути джазовим музикантом.

Мирослава Якимчук – 69 років. Мама Ромка.

Злата Вижнянська – 41 рік. Хотіла поїхати в Америку.

Стефанія Вижнянська – 72 роки. Мама Злати.

Володимир Вижнянський – 73 роки. Тато Злати.

Юліан – 70 років. Знайомий Якимчуків і Вижнянських. Поважний.

Богдана – 50 років. Знайома Якимчуків і Вижнянських. Добренька.

Місько – 45 років. Знайомий Якимчуків і Вижнянських. Трохи алкоголік. Носить гребінець в задній кишені штанів.

Пані Марія - померла

Пролог

Ромко:

Se você disser que eu desafino, amor

Saiba que isso em mim provoca imensa dor

Só privilegiados têm ouvido igual ao seu

Eu possuo apenas o que Deus me deu

/Якщо ти скажеш мені, моя люба, що я фальшивлю

Ти маєш знати, що мені це дуже болить

Лише люди з привілеями мають такий слух, як в тебе

А я маю лише те, що мені дав Бог/

Злата:

Se você insiste em classificar

Meu comportamento de antimusical

Eu mesmo mentindo devo argumentar

Que isto é bossa nova, que isto é muito natural

O que você não sabe nem sequer presente

É que os desafinados também têm um coração

/Якщо ти й далі називаєш

Мою гру немuzикальною
Навіть якщо я збрешу, я все-одно буду доводити, що
Це Боса Нова, вона дуже природня
Що ти не знаєш і що не можеш передбачити
Це те, що в тих, хто співає фальшиво, теж є серце./

Сцена 1

Велика, але бідно обставлена кімната львівської квартири. Кімната зберігає обстановку кількадесятилітньої давності, рясно прикрашену килимами. На килимах – дешеві сакральні літографії, ще мабуть з польських часів – Мадонна та Ісус в житті.

З одного боку на дивані сидять гості – Юліан, Богдана та Місько. З іншого боку, на стільцях біля столу сидять господарі, Володимир та Стефанія Вижнянські, їм трохи ніяково.

Юліан: А ви ж пані Марію покійну знаєте? Сусідка ваша, по балкону жила.

Володимир: Пані Марію? Сусідку нашу? Та знаєм.

Юліан: Так от, доручення від неї маємо.

Володимир: Так вона ж померла вже, яке доручення?

Юліан: Ну як, доручення. Може це остання воля, краще назвати.

Богдана: Та ні, остання воля, то друге, не путай, Юліане.

Юліан: Ну як то краще назвати...

Місько: Остання порада...

Юліан: О, оце правильно – остання порада, остання дружня порада він нашої пані Марії, хороша була жінка. Розумієте, пане Володимир? І пані Стефанія.

Володимир: Так як вам сказати...

Стефанія: Ви нас вибачайте, але ми поки ще нічого не розумієм. *(глянувши на Володимира)* Ну а що, кажу як є. Ми люди прямі.

Юліан: Та справа у нас проста. Пані Марія, коли померла?

Стефанія: Ну вже місяць десь. Сорока днів ще не було.

Юліан: Так, все правильно. Ви нас пойміть – ми тому і спішимо, що сорока днів ще не було. Це значить, що душа пані Марії ще десь близько нас. Ще пані Марія бачить нас з неба і ще переживає за нас, що ми тут самі без неї робимо.

Володимир: А що ж ми робимо. Нічого такого не робимо. Помаленьку шось там, тудасюда.

Юліан: Так і я про це.

Стефанія: Пане Юліане, та вже кажіть ясніше. Бо поки фінькаєте шось таке, що я не пойму.

Юліан: Я вже закінчую. Незадовго до смерті пані Марія дала нам одну дружню пораду. Ну, то їсть, не нам. А нашим добрим друзям. Якимчукам. Ви їх не знаєте, вони на Замарстинівській живуть.

Володимир: Не знаєм.

Юліан: Зато пані Марія їх добре знала. І вас добре знала.

Стефанія: Ну, сусіди, ясно, що дружили. Хороша була пані, ще тих часів. Варення з ружі таке елегантське варила.

Юліан: Ну так ось. І дочку вашу, Златочку, добре знала.

Стефанія: Та всіх нас знала. Ми ж їй як найближчі були. Як баба Рузя згоріла з першого поверху, то більше з старих крім неї нікого не лишилось. А ми дружили, вона мені як мама була – все вчила, показувала, і як щавель добрий вибрати, і як курку купити, щоб забита була, а не дохла. І скільки приписів я в неї переписала – і на галяретку, і на різне тісто. Таке пухке було, пишне.

Юліан: Ну так ось. Пані Марія Якимчуків теж добре знала, ще з заводу, як робила там. Теж хороші люди. Може трохи нещасні, але то вже...

Богдана: *(перебиває)* Дуже хороші люди! Шкода, що ви з ними не запізнались, але то ще може і буде нагода. А пані Марія частенько і у вас, і в них бувала. Мала покійна добрий смак на людей. З поганими нігди не водилася дуже. А вона вам про Якимчуків не розказувала, не?

Стефанія: Та ніби не. А що?

Богдана: Та просто Якимчукам про вас говорила і часто.

Стефанія: А то чого б? Шо їм, чужим людям, до нас?

Місько: Та ви так не кажіть – чужі. Хто пані Марію знав, то вже не чужий. То вже добра людина. Така як ви чи ото ми.

Стефанія: Та добре, але що їм до нас?

Володимир: Та ви, пане Юліане, там ніби про якусь пораду казали. Шось пані Марія вам нарадила?

Юліан: Оце точно. Нарадила пані Марія одну хорошу раду. Тільки не нам, а Якимчукам.

Стефанія: Я ніяк не втямлю – пані Марія нарадила Якимчукам, а ви нам чомусь про це розказуєте. Відчуваю, що щось погане хочете сказати. Кажіть вже як є!

Місько: Та чого погане. Та навпаки ж!

Юліан: Пані Марія поганого нікому нічого не радила!

Богдана: Пані Стефанія. Панюсю. Ви ж просто дослухайте. Ні з чим поганим ми до вас не прийшли.

Володимир: А з чим?

Стефанія: Та кажіть вже, бо мені там вже до драглів треба поратись.

Володимир: Та почекай, не жени. Бачиш, важлива якась розмова.

Стефанія: Як важлива, то кажіть прямо.

Місько: Прямо так прямо. Незадовго до смерті пані Марія заходила до Якимчуків, ну і розговорилися вони. Про життя, про всяке таке. Пані Стефаніє, а може б ви нам кави якої запарили?

Стефанія: Немає кави.

Володимир: Та є кава. Але ну дійствітельно, та вже розкажіть з чим прийшли, а тоді вже і каву запарим, і може ще чогось знайдеться.

Богдана: Давайте я. Ми може трохи поспішили, може треба було дев'яносто днів дочекатися, але хочемо, щоб пані Марія теж пораділа, поки вона ще тут коло нас тако літає, золота її душечка.

Юліан: Тому і прийшли до вас ще зараз, бо то ж і вересень вже скоро, помідори будуть дешевші, треба той момент ловити.

Місько: Вибачайте, що так взагалі без попередження, але з тими речами дуже попереджати і немає чого, бо діло просте, там багато чого розводити і нема чого.

Стефанія: *(кричить)* Та що за діло! Кажіть вже, бо я вже не знаю що! В мене драглі на кухні.

Богдана: А діло таке – порадила пані Марія Якимчукам...

Двері в сусідню кімнату відчиняються, звідти визирає Злата. Але нам її не видно. Вона мовчки дивиться на гостей. Ті розгублено дивляться на Злату.

Юліан: Пам'ятаєш мене, Златочко? Дядька Юліана?

Богдана: Ми тут до твоєї мами...

Місько: І батька...

Стефанія: Злато, то ми з гостями сидимо. Йди собі, то наша розмова, тобі не цікаво. Все добре.

Злата виходить.

Стефанія: *(притишено)* Та бодай би вже вас та качка копнула. Перестаньте класти крем на андрути, кажіть, що є, та і все. Пані Богдано, ну хоч ви...

Богдана: А діло таке... Розказала пані Марія Якимчукам про вашу дочку...

Стефанія: А що з нашою дочкою не так? Нашо про неї чужим людям розказувать?

Володимир: Так, я бачу пора наливочку діставати...

Юліан: От ви, пані Стефанія, покійну пані Марію знали?

Стефанія: Знала.

Юліан: Як хорошу людину знали? Довіряєте їй?

Стефанія: Ну?

Володимир: Чуєш, Стефа, ти, мабуть, тойво – неси вже наливочку.

Стефанія: *(зривається на крик)* Та яку наливочку! *(Різко стихається)* Яку наливочку?

Вони мені скажуть, що від нас хочуть чи не?

Володимир: Та вже по ходу сказали.

Богдана: Та ж ми сватати Злату прийшли. За малого Якимчука. За порадою покійної пані Марії, сусідки вашої, яка вашу Злату добре знала і цінувала.

Стефанія: О господи, Єзу-Христе!

Володимир: Є в нас наливка?

Стефанія: Та є, є! Ще за приписом пані Марії робила, файнютка така, з ружі.

Володимир: А гурівка є?

Стефанія: Та є, є! Ше з Зелених свят лишалась, як ти не випив...

Володимир: А, ну нема, знач...

Місько: Та в нас все з собою, Володимире, не панікуй!

Місько лізе під стіл. Чути дзенькіт кульків з пляшками.

Сцена 2

Ромко: Я Ромко. Ви про мене точно ніколи нічого не чули. Я людина маленька. Але може бачили – як я йду зранку на роботу через центр міста в кофті з капюшоном і моїй любимій кепці з написом „Хард Рок кафе”. А може й не бачили, бо я сутулюсь і гублюся навіть, коли мало людей. Взагалі, я гітарист. Закінчив гру на джазовій гітарі. Батьки віддали мене в училище, бо хотіли, щоб я став весільним лабухом. Грав на весіллях і добре заробляв. Принаймні наїдався від пуза хоть пару раз в місяць. Але гроші теж мали би котитися мені в кишені. Сотка доларів відразу, а потім ще купа мятих купюр за повторне виконання народних хітів „Висить ябко висить” чи „Дим сігарет с ментолом”. План був хороший. Була одна проблема – я не хотів грати ні „Ябка”, ні „Ментолових сігарет”. Я

хотів грати „Take five”, „Girl from Ipanema” чи „Desafinado”. Я хотів грати джаз. Сидіти в темному куточку, щоб мене ніхто не бачив, в кофті з капюшоном і грати, грати людям шось таке, що спочатку звучить як шум океанського прибою, потім як шелест пальмового листя, а потім – бац! як порив штормового вітру, що розносить крики наляканих мавпочок понад нічними черепичними дахами, а тоді знову вниз, в траву – лагідне сюрчання цикад. Мама була спокійна, вона знала, що рано чи пізно батько запхає мене в якийсь весільний колектив, де грали його колеги. І я буду пристроєний. А свій джаз запхаю в дупу. А я теж був спокійний. Я відростив собі патли, носив рвані джинси і розтягнуті светри і грав джаз по всяких гуртожитках. Друзі мене любили і дуже не чіпали. Не витягували мене з мого темного куточка. Їм подобалися ті всі пориви вітру та сюрчання цикад.

Злата: Мені сорок один рік, а в мене ще досі прищі. Може це від бібліотечної пилюки – бо я працюю в бібліотеці – все життя працюю, років з двадцяти двох. Лікарі, в яких я була, казали, що це шось гормональне чи неправильний обмін речовин. Але я знаю – це від пилюки. А якщо одягнути резинові рукавички і маску, то стає ще гірше – руки потіють, обличчя потіє, все чухається і таке враження, що та пилюка залазить вже під шкіру і їй навіть не змиєш. Так і живу, з пилюкою під шкірою – тому в мене шкіра сіра і горбиста. Мама каже, що це не так, але я ж бачу – підсовую дзеркало під самий ніс – і все стає чітко видно. А люди ж все бачать прекрасно, все помічають завжди, як би ти не приховував свої недоліки під пудрами чи кремами – всі все завжди бачать. А потім хихочуть в спину. Навіть якщо цього і не показують. Взагалі, я закінчила чеську філологію і навіть непогано знала мову. Мене ще в університеті як хорошу студентку навіть були послали в Чехію, в Будейовіці, по обміну і я там навчилася сучасної чеської мови. Бо та, яку ми вчили на парах – це була застаріла мова 19 століття. Зараз в Чехії говорять взагалі по-іншому. Мама як провожала мене на автобус, то плакала дуже – і не тільки тому, що боялася мене вперше відпускати саму в таку даль, а й тому, що раділа за мене – після такої поїздки я мала повернутися з величезним досвідом і мала б мати потім переваги над іншими випускницями чеської філології, і життя моє мало б скластися нормально. Я так не думала, бо я взагалі особливо про себе не думала – планів в мене особливих не було – головне, закінчити нарешті той університет, ну і хлопця хорошого зустріти. Та й все, більше мені нічого такого не хотілося. Але життя посміялося і над маминими планами, і над моїми не-планами.

Сцена 3

Та ж кімната. На вулиці ще день, але зі стелі світить блаженська люстра. Майже все світло поглинається коврами і коричневими шафами і креденсами, до людей доходять лише залишки. Тому на обличчях глибокі тіні, незважаючи на широкі посмішки. Стіл розкладено і присунуто до дивану. На ньому різні миски, мисочки, тарілки, тарілочки – драглі, картопля, вареники, покриті огірки, сир, оливки, графин з настоянкою, пара пляшок горілки і пластикові бутлі з дешевими газованими напоями. Гості далі сидять на дивані, трохи нижче, а господарі на стільцях, трохи вище.

Богдана: Пані Марія бага-ато про вашу Злату розказувала. Так хвалила. Казала, що кращої жінки для свого Ромка Якимчучка не знайде. Казала, щоб зразу йшли до вас і любенько про все домовлялися.

Стефанія: Ото Златочка вишивала, і он то. Отам за фікусом таке біле, бачите?
Гості мугикають, що ніби бачать.

Володимир: А ото її книжки стоять, в серванті, отамо. То чеською мовою.
Гості мугикають, що оцінили.

Володимир: *(До Стефанії)* А принеси фотоальбом, де Златочкині знімки. Але той такий, з вишивкою на обложці.

Стефанія приносить, подає гостям, сама стає збоку, щоб коментувати.

Володимир: А грамоту? Грамоту з Чехії?

Стефанія: Та візьми сам принеси.

Володимир приносить, подає гостям грамоту поверх фото, ті роздивляються.

Стефанія: Ото Златочка на утренніку на Новий рік була, в такому костюмчику, така сніжинка. А ото на пляжі в Геніческу, ми їздили колись, в пансіонат „Брігантіна”. А то їм дипломи вручали, в таких смішних шапочках вони були. Викладачі казали, Злата краще всіх ту чеську знала.

Володимир: От за це їй грамоту і дали. В якихось Будейовіцах вона була, цілих півроку, там вона якийсь курс прошла, сама перша була. Викладачі хвалили.

Стефанія: А оно, бачите, то вона в Чехії біля церкви якоїсь, бачите? Оце вона, да, з лівого боку. Он хлопів біля неї стільки стоїть.

Володимир: А хіба ж то вона?

Стефанія: Ну а хто? Вже дочки не впізнаєш. Бачиш – зелене плаття, то її.

Володимир: А, ага. Просто шось знимка не крупна, погано видно.

Місько: *(вже трохи сп'янілий)* Пані Стефа, а інші фотки де? Вже покажіть нам Злату нормально, щоб ми бачили, за кого п'єм, кого сватаєм!

Стефанія: Які інші? Яких ще тобі треба? Оно, дивись.

Місько: Так тут всі якісь дєтські чи зі школи. Вашій Златі то вже зараз скільки... Пані Марія казала, вона вже вросла жєнщина.

Богдана: Міську, ти вже п'яний. Відстань від пані Стефи. Сядь собі каменем і сиди.

Місько: Так а шо я кажу. Інтересно ж, просто. А то всьо зі школи і зі школи. То ж коли вже було.

Стефанія йде в кімнату Злати. Довго не виходить. Звідти чути приглушені голоси Стефанії та Злати. Гості примовкають. Навалюється незручна мовчанка. Володимир помалу встає, розливає всім хто, шо п'є.

Володимир: Ну, за пані Марію, упокій її душу. Хай їй все проститься, вольне і невольне. Хай буде на небі ангелом і звідти за нами грішними наглядає.

Місько: *(встає)* За пані Марію. Не чокаясь.

За Міськом встають і всі інші. Випивають. Сідають. Знову незручна мовчанка.

Володимир кахикає і помалу йде в кімнату Злати.

Місько: Юліан, а ми тут не засиділись? В нас ше скільки адресів? Пані Марія ж цілий список лишила. Може ми вже весь товар обдивимся, а тоді вже рішати будем? А ту Злату ми так і не побачили. Шо Якимчукам скажем? А вдруг кракаділ якийсь?

Юліан: *(напружено)* Сиди.

Місько: Та добре, добре, я понімаю. Як там кажуть – каждая потвора знайде свого аматОра...

Місько демонстративно наливає собі повну стопку горілки і залпом випиває. Заходять Стефанія і Володимир, змучено відновлюючи посмішки на обличчях. В руках у них кілька фото. Роздають гостям.

Стефанія: Оце вони на роботі в бібліотеці уродини директорки празнують. Злата оно в кутку, в зеленому платті.

Місько: Оце?! Але файна!

Стефанія: Нє, то салатове якесь. Одо, в куточку, в темно-зеленому.

Місько: *(розчаровано)* А, поняв.

Нових фоток всього кілька, гості швидко їх переглядають і відкладають убік на стіл. Видно, що побачене не вселяє ентузіазму до обговорення.

Стефанія: Злата як в Чехію поїхала, то так всім понравилась, шо їй там роботу предложили. І вона знову туду їздила після як університет закінчила. Заробила добре, ми в коридорі ремонт зробили.

Володимир: Вона роботи не боїться, просто в Чехії там пришов час якісь дозволи виробляти, то їй не получилось і вона вернулась.

Стефанія: А так би жила собі в Чехії, а шо, мову знає, вивчила нормально, як чешка. Мені говорить, я нічого не розумію.

Володимир: Її там американець замож звав. Писав пісьма звідти. Але теж шось не получилось.

Стефанія: Може там для того теж якісь дозволи треба було виробляти. А наша Злата хороша, але не дуже пробивна, просто. Не получилось.

Сцена 4

Злата: Я завжди соромилась свого імені. На маму дуже зла була – ну навіщо вони мене так назвали? Злата. Це для якоїсь супергарної модельки нормально. А для такої сірої миші з запилуженим обличчям як я... Просто знущання, причому постійні. Кожного разу, як мене однокласники чи одногрупники кликали „Злата”, а не „Ей, ти”, я чула в їхніх голосах явну насмішку. Це ж смішно – на таке гламурне ім’я відзивається така міль. В школі – „Ей, мимра!”. Прийдеш додому, а там – „Златочка, Златочка...” Це просто нестерпно було. А з роботою як вийшло. В Чехії нас добре прийняли, в нас на курсі була одна викладачка, яка нас, тих, хто з України, дуже жаліла. Ми вже як мали їхати додому, вона все питала, шо ми далі будем робити. Взяла наші адреси. А потім, вже коли ми випустились, раптом написала мені і Христині, моїй одногрупниці, яка зі мною їздила. Написала, шо є хороша робота для студентів – au-pair, називається – доглядати в сім’ях за дітьми і заодно мову вивчати. Ну ми і поїхали. То ж тільки дев’яності закінчились, кругом ще криза, роботи нема. В аспірантуру ми не хотіли, бо не розуміли, шо там робити. Та й не взяли би нас, без хабаря. Попали ми до різних родин, добре, шо в одному місті – в самій Празі. Навчили мене господарі робити кльоцки, показали, як дітям телевізор включати і поїхали в Альпи на лижі. А як вернулися, то довго хитали головами, невдоволено цьмакали. Сказали, шо дітей не довірять і шо я буду їм тільки прибирати і їсти варити. І зарплату зменшили. Я лишилась. Бо куда ж назад їхати – у той Львів роздобаний, в ту хату, де таракани бігають і сервіз в серванті жовтіє. В Христини все так само получилось – дітей забрали, гроші зменшили. Ну мову ми трохи вчили. Гуляти особливо не ходили, бо ж нікого не знаєм. Господарі далі в Альпи їздили, але вже дітей з собою брали. Я так і не поняла, шо з тими дітьми не так зробила. Ну добре, зате кльоцки смачні навчилась робити, господарі знову цьмакали, але задоволено. Важко було дуже. Всю важку роботу по дому треба було самій. Я вже і не думала про мову. Ввечері вийдеш на півгодинки погуляти біля дому, на лавочці посидиш, послухаєш, як алкаші місцеві спілкуються – і пару нових слів вже вивчиш. Але потім я перестала там сидіти, бо страшно було – на мене шось там

кричали, кудась кликали. Боялась. Писала додому мамі і тату, що важко тут і може я повернусь, але вони відповідали, що у Львові все погано, газ дорожчає, світло знову відключають, роботи нема, то може я вже там нехай притерплюсь. Ну я і притерплюлась.

Ромко: Після училища я ні в яку весільну банду не пішов. Які весілля. В дупу весілля. Мичати за іонікою всяку херню рагульську. Не про це я мріяв. Ми з друзями зібрали круту команду і грали собі арт-джаз в підвалі Палацу піонерів бувшого. На якісь концерти-фестивалі нас запрошували пару раз. Навіть в Коктебель катнулися. Я там і почув вперше як цикади справжні сюрчать. Одним словом, було круто. Я постійно гуляв з друзями, ну як гуляв, вони гуляли, а я збоку мовчки пив пиво і мені було добре. Я, мабуть, був страннуватим тіпом. Весь час мовчав, улибався. Раз мене хотіли познайомити з одною чувіхою. Яка тіпа теж джаз любила дуже. Але друзі перестарались – так мене напоїли, що коли ми прийшли на ту хату і посадили мене навпроти чувіхі, то я все мовчав, мовчав, а потім раптом блюванув. Але я встиг зреагувати і блюванув не на стіл, а всередині рота, за щок. Так сидів і розумів, що я дуже стрьомно виглядаю, з роздутими щокми і вибалушеними очима. Тоді я то все ковтнув назад. Чувіха дуже сміялась. Більше я її не бачив. Хороша була молодість, весела. Коли ми виходили на сцену, мені не треба було ніяких чувіх – я просто сідав в кутку, притискав гітару і слухав, як десь зсередини всіх речей виринає мійлюбимий звук – шум чи то далекого шторму, чи то близького прибою. Дехто казав, що я гомік. Але який з мене гомік. Я був просто страннуватим тіпом. А дівчата мені подобались. Причому багато хто. І причому дуже. Так, що свої композиції я завжди грав про когось і для когось. Але вони того не знали. Ніхто не знав. Мало помалу мої друзі зникали з горизонту, хто женився, хто переїхав, хто знайшов хорошу роботу і вже не мав часу на наші посіделки. Так наша команда розпалась і я вже не грав на сцені. Грав по якихось квартирах, чи на вуличних столиках. Люди слухали. Одного разу я так напився, що проїбав свою круту гітару. Мама сказала, що грошей не дасть, і щоб я заробляв сам. А як я зароблю? Я працював то репетитором, то помагав другу ремонти робити. На хорошу роботу треба зв'язі, а де вони в нас? Батька вже не було. Без гітари стало зовсім погано. Тільки пиво і помагало. Я вже не стидався запрошувати друзів випивати до себе додому. Вони приходили з дволітровими фляндами і ми зразу закривались в мене в кімнаті. Потім ми або всі йшли далі на вулицю шлятися, або я брав свою стару іграшкову гітару і бреньчав до півночі. Мама кричала. Я спочатку мовчав, а потім сам став кричати, бо просто вже не міг стримуватись, бо після пива ставало муторно і просто все накопичувалося день за днем, місяць за місяцем, рік за роком. На другий день мені було соромно і горло боліло від криків, бо я ж взагалі рідко говорив навіть щось, а тут – крики.

Почав кашляти, мама почала кричати, що то від сигарет, щоб я кидав. Я пробував кидати, але поняв, що не можу ніяк, бо в компанії куріння заміняло мені слова. Мені щось кажуть, а я киваю і випускаю дим і в тому диму тіпа була моя відповідь на всі питання. Говорити вже нічого не треба. Як не стало гітари, так я і почав курити. Якогось літа мені прийшла думка, що я можу знайти якусь стару гітару на смітнику і я по ночах виходив, шукав її, бродив по центру, заглядав в сміттєві баки, зустрічав різних людей, сидів з ними, часто ми пили. Було кльово. Люди розказували цікаві історії, а я мовчки слухав. Кайф був в тому, що всі ці люди любили говорити самі і не питали в мене нічого. Якось біля смітників в районі Коперніка ми пили якесь міцне гамно і я вирубався. Проснувся вже вдома. Мама вже не кричала. Їй принесли мене брудного, зариганого. Так і сказали – найшли вашого Ромка вранці на мусорніку. Після того мама кричала дуже рідко. Але хай би вже кричала.

Сцена 5

Та ж кімната. За вікном вже засуθενіло.

Богдана: Кажуть, зараз всі бідні – та де там! Ви вийдіть на вулицю, подивіться – мільйон машин, вже нема кудю їздити, тільки по корках стоять. Біда... Яка біда, якщо в кожного тепер по машині!

Юліан: Так, бідують люди... В супермаркетах постійно черги, не пройдеш. Зайдеш масла купити, то в черзі полчаса треба стояти.

Богдана: Найгірше, то коли такі батьки, що своїм дітям всьо купують – захотів квартиру – на! Захотів мотоцикла – на! Захотів машину, саму дорогу – прошу дуже!

Стефанія: А вони ж то не цінують! Мама гроші з Італії присилає – то вони на них хіба хліба купують чи м'яса? Чи книжки? Вони наркотікі всякі беруть, випивку імпорту.

Богдана: В моєї хресної знакома в Італії робить. Її син задумав женитися. То вона що – вона йому на заручини машину подарила. То вони на ній з невестою поїхали кататися, так в перший день і розбилися. Обое. Ше й на його день рождення. Ой, не в добро ті всі гроші, ті всі богатства...

Стефанія: Ой, не в добро... Без того всього спокійніше.

Богдана: Я вам більше скажу – той весь коронавірус, то тоже... Видумали, а людей самі просто травлять!

Місько: Ага, а ви думаєте, що багаті так само хворіють? Та де, він в там в палаті елітній полежав, біля нього ціле отделение лікарів побігало, то за тиждень він вже виходить звідти, в басейні плаває. А наша людина, без статків, без нічого, як туда попаде, то її в

коридорі на розкладушку положить і тільки температуру міряють – чи ще не здохла.

Юліан: Або взагалі в лікарню не пускають – кажуть, лежи вдома, вмирай собі, щоб нам менше клопотів було, як ото моєї куми похресниці однокласника бабця.

Стефанія: А в тих Якимчуків як – всі здорові? Нема коронавірусних?

Юліан: Та наче здорові. Мама дома на пенсії сидить. А Ромко нормально, бігає, нічого поки не вчепилось.

Стефанія: А батько що?

Юліан: А батька нема.

Стефанія: А що ж? Розведені?

Юліан: Та ні, помер старий Якимчук.

Стефанія: Від того вірусу?

Юліан: Та не, вже давно. Ще як Ромка в училищі вчився. Інсульт напав. Хороший був чоловік, на весіллях грав. Це ж Ромко теж на музиканта вивчився.

Стефанія: Теж на весіллях грає?

Юліан: Та ні, не получилось.

Володимир: А що ж ваш Ромко тоді робить. Роботу має?

Юліан: Та він десь в торгівлі чи що.

Місько: В супермаркеті він.

Юліан: Да, він там товароведом чи щось таке.

Місько: На полках стоїть, розставляє все.

Стефанія: На полках, ага...

Юліан: Та робота нормальна, він там якісь курси проходив, все як треба.

Володимир: Хоч платять щось?

Юліан: Та платять.

Володимир: Ну файно.

Стефанія: А що ж він так? То люди, які музиканти, я знаю, в філармоніях грають, в Оперному, їздять за границю, гонорари в доларах получують. А ваш Ромко в магазині на полках стоїть. Може кривий чи що з ним? Чи може п'яничка? „То діло” любить...?

Богдана: Який п'яничка, бог з вами! Може пива після роботи вип'є та і все. Я його як бачила, то він завжди з пивом, і все, ні з чим крепчим, ніколи не бачила. Золота дитина – на гітарі бренчить весь час. Таке щось гарне і грусне. Він би й філармонії грав, але ж то всюди треба, як то кажуть, свою руку мати... А як батько помер, то вже і все...

Стефанія: То не кривий?

Богдана: Та все з ним нормально.

Стефанія: Ага, нормально. Дорослий чоловік, а в магазині на полках стоїть. Я навіть не знаю...

Юліан: Пані Стефо. Ви мені скажіть – ви в пані Марії переписи на тісто брали?

Стефанія: Брала.

Юліан: За ними тісто собі готували?

Стефанія: Та вже ж. А чого би брала.

Юліан: Добре тісто виходило?

Стефанія: Та добре, не скаржилась ніколи. Таке пишне.

Юліан: Так ось, нам зараз пані Марія ще один перепис написала, свій останній – як нову щасливу сім'ю зпекти. В тому переписі як написано – беремо Ромка Якимчука. Одну штуку. І беремо Злату вашу Вижнянську, одну штуку. Змішуємо, женимо, скріплюєм божим благословенням і виходить добра пишна родина, як калач рум'яна.

Місько: *(вже доволі п'яний)* Точно! Солі додати по вкусу, гагага.

Юліан: І солі можна, і перцю трішечки, а ще довіри, любові і терпіння. Від нас усіх, і вас пані Стефа, в тому числі.

Стефанія: Ой, не знаю я... Та пані Марія пляцки добрі пекла, але з особистим життям щастя не мала... Померла саменька як палець, тільки я до неї ходила, сцяки їй прала, слину витирала.

Місько: Пані Стефо, а то правда, що пані Марія за це на вас квартиру переписала?

Стефанія: А то ти що таке пізділінькаєш, прости Господи! Яку квартиру?! То може Якимчуки свататись надумали, бо про якісь квартири почули? То я мушу їх розчарувати – лишніх квартир у нас для них немає!

Богдана: Стули писок, Міську, бо зараз, їй-богу, втулю межі очі. Вже напився, бачиш!

Юліан: Пані Стефа. Які квартири? Кажу ж вам, це остання порада від пані Марії – скріпити шлюбом двох самотніх але хороших людей. Злату і Ромка.

Стефанія: Ге, може це сама пані Марія їй і сказала за квартиру! Тільки ж не знаю за яку таку радість, бо ж вона ніколи нічого дарма не робила! Я вам так скажу – збрехала пані Марія і не змигнула!

Богдана: Та заспокійтеся, люди добрі! У нас ще пляцок десь був! Місько, витягай! пані Стефа, зробіть-но нам чаю.

Стефанія: А Якимчуки ж її не доглядали, то я до неї ходила, сцяки витирала, гімно прала!

Володимир: Та що ти прала, зупу тільки деколи варила та заносила, а звідтам завжди з якимось подарком верталась – то свічника, то вазу, то книжку приносила.

Стефанія шоковано дивиться на свого чоловіка.

Володимир: Та кажу, щоб знали всі. Свічник був, ваза була, а квартири не було. За курячу зупу квартири не відписують. Все, заспокойтесь. А то не дай бог пані Марія десь тут лігає зараз, ще взлється і вселиться нам в хату, потім треба буде святити все. А священики зараз грубі гроші за таке беруть. Чуєш, Стефо? Ти хочеш, щоб нам тут мертва пані Марія вселилась? І тобі в муку перділа по ночах? Твої брудні райтузи в борщ підкидувала?

Стефанія: Не хочу я ніякої мертвої пані Марії, але і бідосю в дім брати тоже не хочу!

Юліан: Пані Стефо. Ти ж покійну знала. Пані Марія ніколи просто так не радила. Якщо вона сказала Якимчукам сватати вашу Злату, значить, Ромко Якимчук цілком пасує вашій Златі. Розумієш мене?

Стефанія: Не розумію. Пані Марія собі своє знала, а ми собі своє.

Юліан: Не розумієш... Слухай, Стефо. *(натикає на вилку вареник, показує)* Оце от що таке?

Стефанія: Та як шо? Ти шо, сліпий? Вареник це.

Юліан: Правильно. Вареник. А з чим він?

Стефанія: Та з чим — з гречкою. Шо не видиш?

Юліан: Ага. З гречкою. І давно ти її варила.

Стефанія: Та позавчора варила.

Юліан: З позавчорашньою гречкою. А шо ж так, Стефо — ти така велика пані, а дорогих гостей, сватів, ти чим кормиш? Варениками з позавчорашньою гречкою. Шо, ікри нема?

Стефанія: Нема.

Юліан: І червоної риби нема.

Стефанія: Нема.

Володимир: Все, Юльку, вистарчить. Стефка все розуміє.

Юліан: П'ємо за весілля?

Володимир: П'ємо.

Юліан: Міську – наливай!

Місько наливає, Стефанія йде за чаєм. Юліан раптом повертається в сторону дверей в іншу кімнату. Двері напівпрочинені, звідти визирає Злата, невідомо скільки вона підслуховувала. Але ми її не бачимо. Юліан якийсь час дивиться на Злату, тоді робить стопкою прозін в ту сторону.

Юліан: За твоє здоров'я! *(тихо)* Вибач, дитинко, я ж для добра твого...

Всі випивають. З кухні приходить Стефа, несе чай і пляцок перекладений на тарілку.

Юліан: А тепер пора й за дітей випити. За Ромка я ручаюсь, він хороший, хлопець-добряк, нікого не обідить. *(Тихо)* Надіюсь, і його тут не обідять... Ой, надіюсь...

Стефанія: Шо ти там кажеш, Юліане?

Юліан: Кажу, добру ми справу зробили, добру...

Сцена 6

Злата: Якось ми з Христиною в Празі вибрались на дискотеку. То вона мене потягнула. В суботу ввечері. Я вдягла свої найкращі джинси, блузку з в'язаним коміром і вже взувалася, коли хазайка мене побачила і засміялася. Потім, сказала, що в такому на дискотеку не ходять і дала мені свою стару майку різнокольорову з глибоким вирізом. Я не хотіла її вдягати, мені в ній було ще більш некомфортно, ніж в старомодній блузці. Але я взяла її, подякувала і вдягла, бо не знала як відмовитися. Так і пішла. Христина була здивована моєю майкою і може навіть заздрила, що я така модна. Я їй не казала, що насправді мені дуже стрьомно. На дискотеці теж було стрьомно – музика заглушала, світло сліпило, в темряві не було нічого видно. Христина взяла нам по коктейлю, я його пила, знаючи, що від алкоголю мені, як завжди, стане погано і буде боліти голова. Але раптом на якийсь момент мені стало класно. Я не танцювала, стояла біля стіни і незрозуміло чому відчула себе частиною цього місця, ніби якась постійна між мною і світом впала і мені було добре. Христину запросив танцювати якийсь старий дядько, але мені було так добре, що я навіть не заздрила. І тут до мене теж хтось підійшов. Це був високий хлопець, блондинистий, в білій майці, в світлих джинсах, з модною зачіскою. Я таких бачила тільки в журналі. Він дуже яскраво і широко посміхався, при чому саме до мене. Він щось сказав англійською – чи я танцюю. Я відповіла, він зрадив, що я розумію англійську і ще ширше посміхнувся. Ми танцювали, говорили, він купував мені якісь коктейлі, мені навіть не боліла від них голова і це все було настільки чудесно, що я навіть забула про Христину. Здається, вона підходила до мене, щось казала, поки ми танцювали з американцем, але я не чула чи зразу забувала, що вона мені казала. Це був найкращий вечір – чи ніч – в моєму житті. Після дискотеки ми гуляли по нічним вузьким вуличкам Праги, цілувалися десь в підворотнях, він далі щось пив, а я вже ні і мені було дуже, дуже, дуже добре. Хлопця звали Майк, він приїхав в Прагу з Америки і він був трохи дивним. Тобто, не весь час, а так типу – ні з того, ні з сього робив чи казав щось дивне, а потім знову був нормальним і класним. І дуже веселим. Під ранок Майк потягнув мене до себе додому, я не противилась. Він замовив таксі і ми вже поїхали, як раптом Майк різко поскучнів, сказав, що йому стало погано. Але він спочатку галантно відвіз мене, а сам поїхав далі. Майк на прощання взяв мій імейл і телефон господарів, в яких я жила, і обіцяв подзвонити чи написати. На другий день я не могла повірити, що це все відбулось. Христина була на мене дуже зла – в той

вечір до неї приставав якийсь хам, вона від нього втікала, кликала мене, але я не чула, і вона сама бігла додому через Прагу. Я не вибачилась перед Христиною – мені просто було не до неї, і вона зі мною розсварилась. Дуже. Ми більше не спілкувались. Від Майка місяць не було нічого чути. Це був дуже стрьомний місяць. Дуже самотній. Але потім він написав імейла, а потім подзвонив. Ми знову пішли на дискотеку, він за мене платив. Потім ми сиділи в якомусь парку, він почав мене роздягати, я не противилась. Але Майк встиг зняти тільки блузку, а потім йому знову стало погано. Він знову відвіз мене додому і обіцяв подзвонити. Але так більше не подзвонив. Зате писав. Десь раз в місяць писав, що дуже хотів би побачити мене, але в нього якісь невідкладні справи. Листи він писав дуже гарні, детально описував як скучив за мною. Наприклад, як він виходить на дах свого дому і роздивляється зірки, в тій стороні неба, де я живу, і вибирає найгарнішу зірку, називає її моїм ім'ям і говорить з нею, як зі мною. Мені подобалось читати ці листи. Потім він написав, що змушений їхати додому в Америку. Писав і далі, вже з Америки, з міста Сіетл. Чим далі тим кращі листи він писав, тим більше там було почуттів. Писав, що часто виходить сам по ночах з дому і гуляє по безлюдному Сіетлу тільки для того, щоб згадувати наші з ним спільні нічні прогулянки у Празі. Писав, що купив десять таких самих майок, як та, що була на мені в ніч нашої зустрічі і тепер по ночах рве ці майки, уявляючи під ними моє тіло, скучаючи за мною. І що мастурбує в ті розірвані майки. Десь через півроку, після нашої останньої зустрічі він написав, що любить мене і хоче забрати мене до себе в Америку. В цей момент я відчула себе дуже самотньою в тій Празі. В мене вже були інші господарі, я прибирала в хаті і в великому дворі, доглядала за дітьми і за старою бабою. З Христиною ми так і не помирилися. Я не знала, що вона і де. Я вирішила, що хватить. Вертаюсь до Львова. А потім Майк забере мене в Сіетл. Бо він мене любить. І я його теж. Батьки були проти мого повернення, але мені було все-одно. В мене був Майк.

Ромко: Все було добре, поки батька не вхопив інсульт. Точніше два інсульта. Після першого тато півроку лежав пластом. Ми його перевертали, годували, мили. Потім він встав, заново вчився ходити. Очуняв вже настільки, що почав заходити з колегами в різні забігайлівки. Він ще ходив дуже помалу, тримаючись за стіни, і тому виходив десь в годині четвертій, щоб біля шостої прийти, кудаж хотів. Я чекав дві години, а тоді йшов його шукати. Це було недалеко. Я знаходив його в „Ластівці” на Краківській чи в „Зеленці” на Чайковського біля „Сквозняка”. Коли я знаходив тата, він вже, як правило, був дуже п’яний. І я вів його додому під руку, як раненого командира з радянських фільмів. Йшли назад ми теж дуже довго. Вдома нас чекали мамині крики і запах валер’янки. В одне з таких повернень тата вхопив другий інсульт. Ми вже були на сходах нашого будинку, на

другому поверсі. тато раптом став дуже важким, я його впустив і він покотився по сходах вниз. А в мене в вухах раптом ніби загуділа сирена і я сам чуть не зомлів. Я не знав, чи мені бігти вниз, підіймати тата, чи вверх – дзвонити в нашу квартиру за мамою. Здається, я кричав і кликав маму. Повибігали сусіди, викликали скору. Тато вже був мертвий. Років через десять після татової смерті, коли я вже давно жив без гітари і без джазу, я вирішив спробувати стати хоча б весільним музикантом. Тато грав на весіллях, а я чим краще? Я пішов по татових точках, шукаючи його старих колегів-музикантів, які могли б мені щось порадити чи взяти в якусь весільну банду. Я заходив в „Ластівку”, в „Зельонку”, в „Калину”, в точку за „Жоржем”. Там всюди були татові колеги, вони постаріли, але мене впізнавали. Вони раділи мені, запрошували до гурту, за столики, наливали. Я пив, розказував своє прохання. Вони казали, що нема проблем, все буде, все зроблять. Домовлялися на наступні зустрічі там же ж, знову пили, знову раділи, знову обіцяли. Якось один колега визвався зайти до мене додому після „Ластівки”, казав, що добре знав мою маму і хоче її побачити. Було пізно, але він наполягав. Ми прийшли, було вже темно, я розбудив маму, сказав, що ось старий татовий колега, він влаштує мене весільним музикантом. мама зраділа, запросила колегу, вони пішли на кухню, а я пішов спати. Не знаю, скільки я спав, але прокинувся від маминого крику. Я вибіг на кухню – колега притиснув маму до стіни і зривав з неї халат. Я відпихнув колегу, він відпихнув мене, мама кричала, я кричав, колега сміявся і погрожував. Нарешті мама вирвалась і втекла в ванну. Колега помалу пройшов мимо мене в коридор, почав взуватися. Потім випрямився, сказав „ну, ти й гад мелкій” і вдарив мене в обличчя. І пішов. Більше я по татових колегам не ходив. Я вже не був мелкім, але через низький зріст виглядав дійсно малим. Ще й обличчя в мене було якесь дитяче. Люди мене серйозно не сприймали. Ну який з мене весільний лабух? Такий самий, як і гомік, мабуть.

Злата: Я вернулась у Львів. Батьки дуже зраділи і я теж. Я почувалася впевненою, думала про те, що, на відміну від своїх одногрупників, я тепер добре знаю сучасну чеську мову і зможу стати крутим перекладачем. Бог з тою Прагою, проживу і тут. Зароблені мною гроші мама зразу забрала, сказала, що треба буде робити ремонт. Майк далі писав мені. Читати його імейли у Львові було дуже незвично, мені здавалося, що це все неправда. Але це була правда. Майк навіть почав писати мені паперові листи на львівську адресу. Вони ще досі зберігаються в мене у коробочці з-під чеської телефонної картки. Хоч і пожовтіли чомусь – дивно, лежать в темноті, в коробці, не на сонці, а жовтіють. Може тому, що я їх дуже часто виймаю. В кожному листі він писав, що любить мене і забере в Сіетл. Мама розказала, що Христина повернулась трохи раніше, ніж я. Сидить поки без

роботи. Але я Христиною більше не цікавилась. Кожен новий лист від Майка я показувала мамі й тату. От, пише – казала я. І що пише? – питали вони. Пише, що може запросить мене в гості, – відповідала я. Насправді він писав, що любить мене, що хоче мене і що я маю приїхати до нього жити, назовсім. Але я це батькам не казала, бо вони би почали нервуватися і дуже переживати. Я хотіла вже потім їх зразу обрадувати сюрпризом. Майк писав ще всяке різне – що купив глобус і щовечора наставляє лампу на Україну і дивиться, дивиться, дивиться, аж поки не починає бачити десь там мене, в майці з глибоким вирізом. А тоді засинає і йому сниться як ми займаємось сексом – то в підворітнях, то в парку, то на пляжі, то в його новому домі в пригороді Сіетлу, то на Високому замку у Львові, про який я йому писала в своїх листах. Я дуже жаліла, що віддала ту майку назад господині. Так би була в мене майка для Майка. А потім Майк раптом замовк. Перестали приходити і паперові листи, і електронні. А потім через місяця півтори прийшов імейл. Від батьків Майка. Вони написали, що дуже перепрошують, що їхній син зараз перебуває в реабілітаційній клініці, що вони прочитали нашу переписку і мусять з прикрістю мене повідомити, що Майк наркоман, що він постійно вживав наркотики і писав дивні листи різним дівчатам, серед них і мені, і що зараз він на примусовому лікуванні і вони дуже перепрошують, що таке зі мною сталося. По тому, як вони перепрошують, було зрозуміло, що вони прочитали всі наші листи. Я спочатку не хвилювалась дуже. Я думала, що він рано чи пізно вийде з лікування і знову напише і забере мене до себе. Адже, у нас любов, а лікування і наркоманія – це дрібниця. Я навіть видзвонила Христину, щоб помиритися і розказати про все. Христина погодилася зі мною зустрітися. Вона вислухала все до кінця, але поведилася дуже холодно. В кінці моєї розповіді вона сказала – „Ну ти й дура, Злата. Ти що не розумієш, що це значить? Яка любов, нема ніякої любові, і не було. Є, і раніше були, просто наркотики. Хто тебе взагалі захоче без наркотиків? Ти в дзеркало дивилась?”. І пішла. Більше я її не бачила. Батьки влаштували мене в бібліотеку. Я пропрацювала там майже 20 років. В мені тепер, мабуть, мінімум двадцять кілограм пилуки всередині. Пару років тому з нашої бібліотеки почали робити сучасну Медіатеку. Я зраділа, що в новому приміщенні буде менше пилуки, нарешті. Але коли ту Медіатеку відкривали, то мене взяли і перевели в інше місце – в якусь бібліотеку на Городоцькій, таку ж стару і запилену. А може і більше. Я викинула всі свої старі кольорові плаття. Навіть своє улюблене темно-зелене, яке так пасувало мені – точніше, не мені, мені нічого в принципі не пасує. Воно пасувало моєму імені. Але що ж, якщо ці плаття все-одно покриваються пилукою. Який сенс їх носити? Майка вже немає. Хто буде їх рвати, уявляючи під ними моє тіло?

Ромко: Зараз мені тридцять дев'ять. В мене появились записини і живіт. Але обличчя далі якесь дитяче. Мама забрала мою стару дитячу гітару і викинула – сказала, що я з нею геть як дитина виглядаю і що вона не може на це дивитися. Я з мамою вже не спорив. Вона дуже стара стала і від будь-яких спорів і криків падає в ліжко і лежить там кілька днів. В неї тиск чи щось таке. Я її жалію. В своєму супермаркеті я деколи краду для неї щось смачне – кусок сиру, чи пачку згущонки або чіпси. Купити їй це я не можу, бо мама забирає в мене всі гроші. Щоб я не пропив. Тому, всі гроші, які мені вдається приховати, я пропиваю. На подарунки мамі не лишається. Доводиться тихо красти. Це я вмію, бо мене мало, хто помічає. Я людина маленька. Недавно, після смерті тої пані Марії, яка любила заходити і виїдати мамі мозок за кавою, мама сказала мені, щоб я купив собі якусь гарну білу сорочку і штани. Сказала, що може познайомить мене з хорошою дівчиною. Я гроші взяв, але пропив. Вночі мені приснилась пані Марія, яка насідала на мене старою тушею, підмігувала, смілась похабно і примовляла – „А шо, Ромко, хочеш познайомитися з гарною дівчиною? А? Скажи, хочеш?“. Я втікав від неї, але заплутувався в її брудному халаті, а її сіські давили мою голову з обох боків. Потім я проснувся, але легше не стало, я поняв, що давно не мав такого важкого бодуна. Сіські пані Марії давили мою голову весь день і не було як їх скинути. Це все смішно, ті знайомства від мами. То всьо маразматичні ідеї старих баб. Я може женюсь, коли мама помре. Раніше ніяк – бо мама дуже любить командувати, все має бути тільки як вона скаже. Вона викинула сміттєве відро і тепер чіпляє кульок просто на дверну ручку. Каже, що відро їй заважало, а тепер більше місця на кухні, можна і в підвішений кульок викидати. Я ненавиджу той кульок. Я не зможу женитися, поки не зможу викинути його і поставити назад нормальне сміттєве відро. А зробити це я зможу тільки після маминої смерті. Я це точно знаю.

Злата: Сьогодні в нас були гості. Дядько Юлько і ще якісь. Я довго слухала про що вони говорять і ніяк не могла поняти. Поняла тільки, що про мене. І якихось Якимчуків. Потім почула про якесь сватання. Це все дуже дивно. І смішно. І страшно. Мені було дуже страшно, що вони зараз увірвуться до мене в кімнату. почнуть мене розглядати з усіх боків, мацати за руки, за зуби, за волосся. Коли мама прийшла за моїми фотками, я реально дуже злякалась. Вони так жахливо їх розглядали, втуплювались, реготали. Потім весь час дивилася в щілину в дверях чи не біжать вони до мене, щоб встигнути залізти під диван. Вони пішли, а я лежала на ліжку і думала, що як же ж так. Я мала їхати в Сіетл, а мене на довгі роки закрили в якусь запилюжену, брудну бібліотеку зі щурами. А тепер вони хочуть віддати мене до чужих людей? Ото Христина буде сміятись! Я подумала, що я не дамся. Я буду кричати, вибіжу на вулицю, буду відбиватися ножом, подзвоню в міліцію,

кричатиму на весь голос. Кричатиму так, що може Майк почує і таки приїде і забере мене звідси і ми знову будемо ходити нічними вулицями, цілуватися, обійматися, а потім їхати в таксі і його руки лоскотатимуть мене під майкою. Я би вічно їхала в цьому таксі, не зупиняючись і не виходячи. Може є такі наркотики, які можуть мені допомогти потрапити в те таксі до Майка знову? Може якби я вживала, те, що вживає Майк, я би попала в те ж місце, де і він? Я не дамся їм. Я буду кричати, голосно-голосно, аж поки Майк не почує. А тоді приїде на таксі і забере мене. Майк, я теж люблю тебе, Майк.

Сцена 7

Та ж кімната. За вікнами зовсім темно. Гості пішли, тепер, коли немає гамору, чути як за вікном у дворіку гуде кондиціонер ресторану. Стефанія та Володимир сидять біля неприбраного столу.

Володимир: О, цілий пляцок лишився, так ніхто і не їв.

Стефанія: А хто то буде їсти? Хто його знає, що то за пляцок і хто його пік?

Наталапають чорт-зна що, а ти потім їдж. Я його викину.

Володимир: Я з'їм, не рухай.

Стефанія: Їдж, що хочеш, тільки горівку я забираю.

Володимир: Чекай, стара. Ті пішли, а нам ще з тобою поговорити треба.

Стефанія: Шо тут говорити...

Володимир: Я кажу, не руш гурівку! І пляцок не руш! Нічого не рухай!

Стефанія: Ну то наливай. Все-таки, може дійсно повод є.

Володимир: *(розливає, накладає їжі)* Ну шо, стара, дочекалися...

Стефанія: Угу, угу

Володимир: І в наш дім радість прийшла.

Стефанія: Ага, ага.

Володимир: А то я вже думав, що дочка і помре такою... Неприкааянною.

Стефанія: Та тьху на тебе. Не говори при ночі такого.

Володимир: Може і внуки ще будуть, а? Таке мале буде бігати тут, тупотіти. А Злату з бібліотеки заберем.

Стефаніяб А то нашо? Працює, то й хай працює.

Володимир: Ну не знаю. За дітьми ж буде дивитися.

Стефанія: А жити на що будемо? На зарплату того... товаровіда з гітарою? Чи на твою пенсію? Які внуки? Нема ще ніяких внуків. І може і не буде. Я ще не рішила.

Володимир: Та що ти не рішила?

Стефанія: Я не знаю... Чи нам такого зятя треба?

Володимир: Ну да, а ти все принца якогось чекаєш? Буде тобі принц. На білому унітазі.

Стефанія: Воно було б добре, Злату видати нарешті. Я вже й надіятись перестала. Але ж... А жити де? Та пані Марія все якісь непонятній цьотці відписала. Якби знала, що в неї є цьотка, то не ходила б до неї.

Володимир: Ага, ти за свою зупку квартиру хотіла, да? Треба було весь час ходити, ночувати біля неї, воду подавати вночі, то може би й відписала.

Стефанія: А ти де жити будеш, як такий мудрий? Як ми в проходній комнаті лишимось. Прийде сюди зятьок, розведуть внуків, будуть через наші голови бігати. А ще як Злата з бібліотеки піде – ми тут всі як в баняку зваримось. Буде не хата, а кислий борщ. За приписом пані Марії.

Володимир: А мо вони Злату до себе візьмуть... Старий їхній помер, може місце є.

Стефанія: Я ще не рішила. Чи віддавати дочку до чужих людей.

Володимир: Ти не рішила! Тут я поки що рішаю. А я дочці щастя хочу! Чужі не чужі – породичаємось.

Стефанія: Да? Отако? Дочці щастя захотів? А ти забув як ти мені казав, коли я була Златою вагітна, що треба аборт робити? Казав, що нашо бідосою плодити?

Володимир: Казав, бо бідно жили.

Стефанія: Бідно жили, бо хтось хотів мотоцикла скласти і за останні рублі деталі купував - то колеса, то мотор, то ще якусь херню! А я приходила додому, бачила то колесо і розуміла, що в мене останній рубль в сумці і що мені ще годувати вас треба, а за що – не знаю.

Володимир: На мотоциклі я би міг вас в село возити, щоб ти ті сумки не таргала.

Стефанія: А я після твоїх слів про аборт чотири місяці до родів плакала, день в день. Може Злата такою й виросла, через це! Сидить весь час сумна, навіть не посміхнеться до нас. З людьми общатися не вміє. Як мертва якась. Бо ще до народження в сльозах маминих втопилась! Скільки я тоді наплакала!

Стефанія починає всхлипувати. Двері в іншу кімнату відчиняються, там Злата. Але ми її не бачим.

Злата: Мама, ти плачеш? Що сталося?

Стефанія: Та нічого, нічого. То я так, старе згадуєм. Все добре.

Злата: А хто ті люди були, мам? Що вони від нас хотіли?

Стефанія: Та все добре. То просто гості приходили.

Злата: Вони вже пішли?

Стефанія: Та пішли, пішли. Все нормально.

Злата зачиняє двері.

Стефанія всхлипує далі, але вже беззвучно. Володимир ніяково підходить, грубо і невміло обіймає Стефанію.

Володимир: Та нічо, нічо, якось жили колись, і тепер проживем.

Стефанія: Як ми жили... Погано жили... Ти шістдесят рублів додому приносив. А я вагітна була...

Володимир: Нормально жили. То просто зараз всі багатства хочуть. Машини їм треба, продукти імпорتنі. А ми і без того проживем. І без мотоцикла, і без машини. Правильно?

Стефанія: Правильно. І без товароведа.

Володимир: Шо без товароведа?

Стефанія: Без товароведа жили і далі проживем.

Володимир: От дурна стара! Хто ж від зятя відказується!

Стефанія: Від зятя я не відказуюсь. Хіба ж то зять?

Володимир: А хіба не зять? Шо в ньому не так?

Стефанія: Всьо не так. Ні роботи, ні машини.

Володимир: От дурна стара... На білому унітазі тобі треба?

Стефанія: Хотя би мотоцикла якого мав...

Володимир: Гімна тобі з цибулькою, а не мотоцикла!

Стефанія: А чого ти на мене кричиш?!

Володимир: А чого ти тут рішати вздумала?!

Стефанія: Та хто ти такий? Бик пранцюватий!

Володимир: Не руш гурівку! Курва стара!

Раптом батьки розуміють, що Злата знову дивиться на них з дверей. Ми Злату далі не бачимо.

Стефанія: Шо таке, Златочка?

Злата: Мам, шо робиться? Мам, ви ж мене нікому не віддасте?

Стефанія: Нікому, нікому.

Володимир: Правильно, будете у нас жити. А внуки вже нехай, нехай по голові бігають. Переживем. І без машини.

Стефанія і Володимир якийсь час сидять мовчки. Тоді Стефанія розливає горілку у дві чарки. Вони випивають, Володимир здивовано, Стефанія стомлено.

Стефанія: А пам'ятаєш, як я колись пропала? Коли Златі ще півтора роки було. Ну, тоді, коли я зранку прийшла і від мене перегаром несло?

Володимир: Ну.

Стефанія: Ви всі думали, що я загуляла. Шо десь на стороні собі шось дозволила. І ти ще досі так думаєш, да?

Володимир: А шо тут думати? Жінка п'яна вранці приходить. В тебе ще зажигалка чужа з кармана випала.

Стефанія: А. Пам'ятаєш. Все пам'ятаєш. А я ж тоді набагато гірше зробила. Я тоді чуть від тебе не втекла. І від Злати.

Володимир: Куда?

Стефанія: Я тоді на базар пішла, в неділю, да? Купила ковбаси якої, огірків, сиру свіжого для Злати. Ну на шо грошей хватило. Йду додому. Але помалу йду. Бо вдома Злата плаче і ти зі своїм мотоцикльом недоделаним. А мені треба ще до завтра рукава і горло до светра зв'язати. Бо мені за нього вже аванс дали. І сіла я в парку якомусь на лавочку перепочити, подумати про своє. А там на газоні збоку якась компашка сиділа — молоді люди, веселі, з транзистором. Вони до мене підійшли огірка попросити. На закусь, значить. Я, кажу, та беріть. Вони взяли і мене тоді до себе кличуть — я ж тоді тоже молода була і очі веселі. Сіла до них. А вони, оказуєцца, геологи, в Казахстан їдуть. Автобуса казньонного ждуть, за ними приїхати мав. Я з ними розговорила, туду-сюду. Вони мені наливали, але я тоді не пила. Коротше, Володимир, попросилась я з ними. Думаю, поживеш ти без мене пару місяців, вовком заголосиш, поймеш як воно малу дитину на собі без помочі тягнути. Ну а вони шо — вони й раді новому человеку. Кажуть, та без проблем. А паспорт є? А я ж мала якраз в сумочці, бо перед тим в собез ходила. Ну і всьо. Приїхав автобус, я за свої сумки з сиром і ковбасою, та й за ними. Ше була думка, по дорозі швидко заскочить, хотя би вам ковбасу лишити. А потім, думаю — не. Ковбаса і мені нада буде. Одним словом, Володимир, рішила я тоді для себе пожити. Світ побачити, людей. Молода ше була. А тебе наказати. Їдемо, вже за Львів виїхали. А ті геологи хароші рібята попались. Спочатку трохи в шокові від мене були, а потім нічого — вже придумали і куду мене, і з ким, і як. Пообіцяли, шо не бросять, шо все зі мною буде харашо. Там ше дві сестрички були — взяли наді мною персональне шефство. Їду я в нову жизнь і мені добре. Хтось гітару витягнув, пісні завели. Я слухаю, огірка гризу. А тут дівки затягнули мою любиму — Пугачова співала, не пам'ятаю як називалась. Там такі слова є - "Іщо ідут старінніе часи". Ну і я з ними тоже — підспівую на весь голос. А тут раз — автобусом тряхануло так страшно, шо всі чуть не попадали. Ну і пісня оборвалась. А я якось так сиділа, шо мене найменше трягнуло — ну і я далі співаю. Ну і тут на весь автобус чути

мій голос — а я ж співаю не дуже, хіба так, з кимось підтягну. І я так на весь автобус кричу сама - “Іщю ідуть старинніє часі”. І зразу сама відчула, що сфальшивила страшно. А в мене ще ж акцент такий на тому рускому язичу. “Старинніє часі”. Я зразу тоже замовчала, але вже пізно було — всі як почнуть сміятися, голосно сміялися, довго і все на мене показували — во співачка найшлася! Вони може й по доброму сміялись, бо рібята були хароші. Але в мене всередині все якось так зажалось і сльози на очі набігли. Кудя я, дура сільська, рагулиха забита, тікати вздумала? Які геологи? Який Казахстан? Яка інша жизнь? Зупинила я автобус і вибігла, навіть торбу з ковбасою не забрала. Ну, потім я довго автобуса назад ждала на якійсь остановці на шосе. Вже вночі мені якийсь шОфер на грузовику став, підібрав. Я з ним їду, згадую Златочку свою дорогу і плачу. Тебе, Володимир не згадувала тоді. Той шОфер дивться, шо женщина плаче, не знав шо робити зі мною. Дав мені сігарету. Я викурила, далі плачу. Тоді вже сама в нього горілки попросила. В нього не було, то він став десь в якомусь ночному кафе, замовив мені горілки, а сам каву пив. Вір, не вір, а так все було. Під ранок мене привіз. Я вже не плакала. А чого плакати? Жити треба було.

Володимир: А я ж тобі досі не простив за то.

Стефанія: А я тобі тоже.

Володимир: А Злата тоді так плакала цілий вечір і всю ніч.

Стефанія: А я знаю.

Сцена 5

Прохідна кімната в квартирі Якимчуків – дуже подібна до кімнати Вишнянських, тільки трохи менша. Під стіною стіл, накритий скатертиною. За ним сидить Мирослава Якимчук. Навпроти, в темному куті, сидить пані Марія. Перед нею чарка горілки. З кімнати лунає легке джазове бринчання гітари.

Дзвінок. Мирослава важко встає йде відкривати. Пані Марія не рухається – тільки руку помалу підсунула в сторону чарки. Мирослава повертається зі Стефанією. Сідають за стіл, але Стефанія пані Марії не помічає.

Стефанія: Ох і жара. Сонце як в Африці. А де наші?

Мирослава: Та ще лежать там в себе. Не виходили.

Стефанія: О, як гарно Ромко музицирує. Як він радів, коли ту гітару йому на весілля подарили. Але хай би вже ту гітару відклав і замість неї жінку в руки взяв. А то вже скільки – вже рік минув, а внуків все нема.

Мирослава: А ви шо – на Ромка мого може шось думаєте?

Стефанія: А на кого я маю думати? В мене Злата вполнє нормальна – до неї навіть американець сватався!

Мирослава: Та коли то було? Скільки їй вже? Сорок п'ять?

Стефанія: Сорок два! Ви на Злату не дивіться. Ви краще Ромкові шось до голови дайте – а то скоро зовсім полисіє!

Мирослава: Мужчині лисина пасує.

Стефанія: Шо за мужчина, шо до обіда в постелі лежить і на гітарі бренькає?

Мирослава: Так він вихідний сьогодні.

Стефанія: А-а... Ну раз вихідний-ий...

Жінки якусь мить сидять мовчки. Сопуть.

Стефанія: *(примирливо)* Ой, я ж до вас чого прийшла – сон розказати.

Мирослава: Ану, ану? То ж сьогодні така фаза луни, шо всьо збувається.

Стефанія: Та приснилась мені покійна пані Марія. Сниться, шо прийшла вона до мене додому, сіла за стіл та й сидить. Я їй кажу – а чого ж ви до нас прийшли? Ми ж вам нічого поганого не зробили. А вона каже – а чого ж мені до вас не прийти, по сусідськи. Я кажу – ну як, ви ж мертві, як ви можете до нас приходити? А вона мені – а ви хіба живі? Я аж впріла від такого. Кажу їй – а хіба мертві? А вона мені – а хіба живі? Я їй – а хіба мертві? А вона – а хіба живі? Отак і поговорили. Я накінець її прямо запитала – і довго ви у нас будете сидіти? А пані Марія відповідає – а буду сидіти, доки мертві не помруть. Або поки живі не оживуть. Отако.

Мирослава: Стефцю, то не сон.

Стефанія: Шо? Як не сон? Сон, просто такий справжній був, все так натурально виглядало. Я проснулася – думаю, може це все до того, шо скоро внуки появляться?

Раптом пані Марія починає глухо реготати, дедалі сильніше і хрипкіше. Стефанія розвертається до пані Марії і ошелешено втуплюється в почвару.

Мирослава: То не сон, Стефцю. До мене теж прийшла. І сидить.

Стефанія: Божюньцю милий! Шо ж це таке робиться!

Пані Марія перестає реготати і рвучко випиває чарку горілки. Занюхує рушником з ікони.

Мирослава: Священника треба, щоб хату посвятив. Тільки на оплату разом скинемся, вона до нас обох прийшла.

Стефанія: Ага! До мене тільки в сні, а до тебе наяву! Я за сон платити не буду! Хай приходить скільки хоче! Я їй там ще світло включу!

Мирослава: А дітей тобі не шкода? Вони ж тут живуть? Вони ж бідні цілий ранок не виходять – бояться! Добре, шо вихідний сьогодні, а завтра?

Стефанія: А моя Злата не боїться! То ваш Ромко переляканий! Злата, Златочка! Виходь до мами, мами прийшла!

Мирослава: Люди, дивіться на маму – рідну дочку до почвари кличе! Ромко, тримай Злату!

Стефанія: Ану хай пустить! Скажи своєму вилупку, щоб мою дочку пустив! Вже, бо я буду гвалт кричати!

Мирослава: Ромко, Ромко, іди вгамуй тьощу! Бо вона зараз публіки наробить!

Стефанія: Гвалт! Людоньки! Гвалт!

Тим часом пані Марія легко здимається з крісла і лине до дверей в кімнату, трясє ручку, та не піддається. Пані Марія починає моторошно вити і стрясати дверима. Жінки хрестяться.

Раптом з кімнати лунає гітарна музика – це Girl from Ipanema. музика дедалі міцнішає і гучнішає, перекриваючи виття пані Марії. Помалу вона заповнює всю квартиру. Пані Марія втихомирюється, сідає за стіл у свій куток, жінки теж. Наливають, випивають.

Стефанія: Все-таки внуків хочеться. Все веселіше. А то з цим виттям... Може ще підуть дітки...

Мирослава: Ой, та вони самі ще як діти, за ними самими догляд і догляд. Ромко он свою гітару, подарену, недавно загубив. Ну, так сказав, а насправді пропив, я думаю.

Стефанія: А що ж то грає?

Мирослава: Магнітофон.

Стефанія: А з ким пропив.

Мирослава: Та слава богу, що зі Златою. Тут же в своїй кімнаті і пили, добре, що не з чужими людьми десь по смітниках. Нарешті, Ромко дому тримається, шастати по ночах перестав. Все вашій Златі дякувати – зжилися вони. І файно.

Стефанія: І як Злата тут у вас, порасться по дому хоч, прибирає?

Мирослава: Ой, та я їй не даю.

Стефанія: Та чого ж?

Мирослава: Та вона свої порядки влаштовує. Я так не можу. Недавно мусорний кульок викинула. Я на ручку повішала, а вона викинула.

Стефанія: *(важко і не зразу, але таки стримується від суперечки)* Ну... Чужий дім, свої правила... Але боюся я за них. Як дітей не матимуть, то що ж – ми померемо, вони постаріють – хто за ними доглядати буде?

Пані Марія: Так ми ж і будем.

Стефанія: Шо? А то як це?

Мирослава: А й правда ж. Шо нам та смерть. Просто вернемося сюди, сядемо отут за цей стіл – та й будемо знову за дітками нашими наглядати.

Пані Марія: Шоб не пили з чужими.

Мирослава: Шоб по ночах не шастали.

Стефанія: І шоб не матюкались.

Пані Марія: І шоб голими в туалет не ходили!

Мирослава: І шоб мусорний кульок не викидали!

Стефанія: Ну раз так, то добре. Давайте вип'ємо за дітей наших, за життя їхнє, шоб не знали того горя, шо ми знали. Аби як – та все, шоб не так як ми.

Мирослава: Аби як – та все, шоб не так!

Пані Марія: Шоб не так, та все аби як!

Стефанія: Дітки! А, дітки! А йдіть-но до нас, ми вам тут молочка принесли!

Мирослава: Ромко! Злата! Йдіть-но маминого молочка свіженького випийте!

Стефанія: Сметанки густої! Маминої! Ми ж її не їли, економили, все життя відкладали, для вас, шоб ви того горя і біди не знали, шо ми пережили!

Мирослава: Густесенька, жовтесенька, як маселко! Мамина сметанка, добра, зі сліз позбирана, на ночах недоспаних загущена, з води недопитої зварена, на кришках недоїдених настояна!

Стефанія: Вийдіть, дітки, до нас!

Мирослава: Ми тут, під дверима сидимо, вас виглядаємо!

Пані Марія: І весь час сидіти будемо, сметанку збирати, вас, діток, від поганого оберігати, маминим жиром годувати, по голівці гладити, по дупі лупити, шоб росли здоровими, щасливими та горя не знали, добра наживали!

Стефанія: А ту гірку горілочку ми за вас вип'ємо, до капельки, щоб вам не дісталася.

Мирослава: Вип'єм, та й заспіваємо, як то люди співають, за столом сидячи, на своїх діток дивлячись, на ікони хрестячись.

Пані Марія: Всю вип'єм. Рота порвемо, пальці потнемо, очі висушим, горло смолою спечемо, але все вип'єм. До капельки. А тоді заспіваємо, колискової, тихої, щасливої і м'якої... світлої і ніжної, синьої і невидимої... легкої як дух наш... як пір'інка ангельська, як вія божа... Як сльоза дитяча...

Слова затихають, переходять в нечутне відлуння. Жінки схиляють голови на стіл і засинають.

Епілог

Чуєш, мила, якщо ти мені говориш, що я тіпа фальшивлю
То, бляха, не, мені це не болить
Тільки всякі блатні шишки мають такий слух як в тебе
А в мене тільки те, що мені дав Бог
Чуєш, якщо ти тіпа далі будеш казати, що
Я граю атстойний музон
То нехай я збрешу, але скажу, що
Це курва Боса Нова, вона така ж природна як метелик
От що ти реально не знаєш і навіть в сні не побачиш
Це то, що ті, хто фальшивить, тоже мають серце

Кінець